

2 #miunjubfest

– att berätta en historia och att skriva historien

Minna Lundgren, Angelika Sjöstedt Landén, Anna Olofsson, Maria Lexhagen,
Ummis Jonsson och ytterligare tre anonyma författare

Mittuniversitetets tioårsjubileum högtidlighölls med middagar för all personal på campusorterna Sundsvall och Östersund i maj 2015. I sådana ritualiserade sammanhang både berättas och görs historien. Mittuniversitetets historia berättades och gjordes bland annat i prorektorns tal i Östersund och i en film som visades på båda orterna. Den historia som gjordes från scenen handlade till allra största delen om män och en syn på vetenskap som naturvetenskapligt och tekniskt orienterad. I det tal som framfördes i Östersund förekom två kvinnor i berättelsen om Mittuniversitetets tillkomst som bakgrundsfigurer. De var Solveig Fälldin– i egenskap av Torbjörn Fälldins fru– och dåvarande universitetskanslern som var Sigbrit Franke men som nämndes utan namn som den som "över sin döda kropp" ville se Mitthögskolan bli universitet. Detta kunde på flera sätt upplevas som en exkluderande berättelse om Mittuniversitetets historia. Där osynliggjordes humaniora och samhällsvetenskap som inte tycktes passa in i berättandet om ett universitet. I flera av de andra kapitlen i denna bok (se t.ex. kapitel 1) redogörs för hur en feministisk kritik kan riktas mot de ensidiga sätt som historien blivit till männens historia (his-story).

Berättelsen vid jubileet är ett exempel på detta där kvinnliga forskare och lärare i allmänhet osynliggjordes. Detta gällde också de arenor där många kvinnor varit både lärare och studenter som till exempel utbildningarna av lärare, socionomer och sjuksköterskor som varit grundstenar för framväxten av de högskolor som sedan bildat Mittuniversitetet. Samtidigt fanns det runt omkring i festsalen mängder av kvinnor som på olika sätt framgångsrikt är de som driver universitetets utveckling framåt. Under festens officiella hashtag #miunjubfest lyftes det därför under kvällen på Twitter, Instagram och

Facebook fram kvinnor vid Mittuniversitetet som en kontrahandling mot den historiebild som serverades till tre-rätters-middagen. Kvinnor fotograferade varandra och lade ut bilderna under #miunjubfest och skrev under varje bild "en framgångsrik kvinna som bidrar till Mittuniversitetets utveckling" eller någon liknande formulering. Detta blev i slutändan det sammantaget största bidraget under hashtaggen, där bilderna på framgångsrika kvinnor samsades med inlägg som handlade om att det var allmänt trevligt med fest på Mittuniversitetet.

Idén med att även skriva om dessa händelser i den här antologin grundar sig i att också vilja dokumentera detta tillfälle i tryckt form och inte bara på sociala medier. Det gav också tillfälle att komplettera fotona och själva handlingen att lägga ut dem med skrivna reflektioner. Dessa texter har alltså kommit till några månader efter själva festen och #-aktionen vilket innebär att deltagarna haft möjlighet att i lugn och ro reflektera över det som hände. Vi skriver denna text tillsammans. Vissa författare deltar med sitt namn, andra deltar med anonymiserade berättelser. Vi som skriver denna text har kort beskrivit vår upplevelse av hur berättelsen om Mittuniversitetets historia berättades på jubileumsfesten men också hur historien kan skrivas fram till nästa jubileum.

Vid festbordet

Jubileumsfesten var ett trevligt initiativ där alla anställda var inbjudna och jag såg fram emot att delta. Stämningen var god under kvällen och jag tror att många vid borden pratade om universitetets historia och sina egna historier kopplade till universitetet. Nyanställda och gamla rävar utbytte erfarenheter och minnen utifrån kvällens tema. Det tog därför lite tid att uppmärksamma att jubileumstal och film gav en historia som inte speglade de erfarenheter som delats vid borden. Särskilt filmen gjorde det tydligt att Mittuniversitetets decennielånga historia inte är allas historia utan byggd på berättelser av (vita) män i laboratorierockar. Stämningen blev avslagen och själv kände jag mig häpen och snopen. Var det inte allas jubileum? Var det verkligen Mittuniversitetets historia som just berättats? Hur kunde det bli så här? Men sen höjdes stämningen igen när några kvinnor, Angelika, Minna, Sara och Hanna, började

berätta en annan historia via Twitter och andra sociala medier. Det som hade pratats om vid borden, att det lilla universitetet karakteriseras av kreativitet, energi och öppenhet för initiativ oavsett vem man är, började väckas till liv och kvällen räddades.

*

Jag är doktorand. Jag är en i mängden. Jag kom till Mittuniversitetet just som nyantagen doktorand, och den tidsmässiga omfattningen på min historia här närmar sig halva universitetets tid just som universitetet. Jag sitter vid festbordet tillsammans med mina kollegor. Det ska firas, vi ska sprida bilderna från universitetets jubileumskalas under #miunjubfest. Vi ska prata, skratta, dansa och vara glada. Det hålls ett tal, ett jubileumstal. Det handlar om alla män som skapat universitetet, om en motsträvig universitetskansler (som dock inte nämndes vid namn), och om en tidigare stadsministers fru. Vi ser en film om universitetets forskning, de vita rockarnas film. Och från det ögonblicket känns det som om flera av mina förebilder på universitetet förpassades till en dold massa. Framgångsrika kvinnor som inte finns med i den del av den officiella historien som vi är där för att fira. Och jag undrar lite hur de tänkte, när de skrev talen och bestämde sig för att visa just den filmen.

*

Min upplevelse av berättelsen om Mittuniversitetets historia var att det fanns många luckor i den vilket gjorde att berättelsen blev ensidig och perspektivlös. Min egen berättelse om Mittuniversitetets historia kändes delvis långt ifrån den som berättades vid jubileumsfesten. Jag har under de 10 år som berättelsen handlade om sett många sidor av verksamheten som inte på något sätt illustrerades i berättelsen. Sidor som ger mening och dynamik utöver den offentliga och tillrättalagda organisatoriskt och politiskt centrerade berättelsen. Min berättelse har i mycket högre utsträckning inslag av personer med olika bakgrund, kvinnliga forskare och lärare, olika miljöer för forskning och utbildning som inte alltid ryms i ett labb eller en infrastruktur, samt forskning och utbildning ur

mängder av samhälleliga perspektiv bortom industri och tradition. Min berättelse har dessutom en levande känsla av hårt arbete, utmaningar och svårigheter, misslyckanden såväl som framgång, frustration och överraskning. I den berättelsen syns både samarbete och individuella prestationer, förändring och nyskapande, men även strukturer och system som inte alltid gagnar det gemensamma syftet och målet. Min berättelse är på många sätt mer nyanserad och mångsidig men ändå med ett tydligt fokus på ett positivt och optimistiskt perspektiv under den förhållandevis korta tid som berättelsen utspelar sig.

*

Min upplevelse av hur berättelsen om Mittuniversitetets historia berättades på jubileumsfesten kan beskrivas i två akter. Den första utgjordes av den scen det officiella talet och filmen gav, i vilken den inre dialogen löd "åh, nej vad jobbigt, va' pinsamt" och en känsla av uppgivenhet infann sig. Den andra akten utgjordes av den scen rörelserna (motståndet) kring bordet och sociala medier gav, i vilken känslan av uppgivenhet, går över i en känsla av obekvämheter (och skuld) i vilken den inre dialogen löd "vart ska jag ta vägen? hur gör jag mig osynlig?". Omständigheterna lämnar dock en öppning ur vilken möjligheten till ett (o)medvetet profeministiskt möjliggörande skapas. I konflikten mellan de två berättelserna skapades en alternativ och stark möjliggörande berättelse – en berättelse som öppnade för alternativa vägar att ta plats och att inte ta plats. Berättelser i och med motsättningar – en delad helhet där bitarna inte passar samman – alternativa (och tysta) berättelsers möjlighet...

*

Jag syntes på #miunjubfest i egenskap av ordförande för Mittuniversitetets SACO-anslutna medarbetare, totalt dryga 500 st. Jag är också den första kvinnliga ordföranden i SACO vid Mittuniversitetet. I mitt förtroendefulla uppdrag som ordförande för SACO-anslutna inom vår myndighet, blir en hel del av det fackliga arbetet fokuserat på psyko-

social arbetsmiljö, vem eller vilka som har tolkningsföreträde i olika frågor som rör arbetsmiljö och/eller Lika Villkor. Som socionom reflekterar jag också alltid över de val och beslut som gjorts och görs men jag har stora förväntningar på det värdegrundsarbete, Mittuniversitetet 2025, som rektor initierat. Det känns ansvarsfullt att bidra med text/reflektion till en antologi men det känns också viktigt.

Känslan av att vara del av #-aktionen

Talet och filmen blev centrala på grund av att de på så tydliga sätt aspirerade på att representera universitetet och festdeltagarna; deras upplevelser och bidrag till att det kunde bli ett universitet. Flera av oss har beskrivit ovan hur känslan av feststämning och glädje försvann i och med talet och filmen och vissa skriver också om en känsla av alienation, att de inte handlade om oss, att känna sig "långt borta från" den berättelse som gjordes giltig. Aktionen i sociala medier för att synliggöra kvinnor och kvinnors arbete vid Mittuniversitetet startade kring ett av borden i festsalen i Östersund. De flesta som var med befann sig på festen i Östersund. Men det spreds även vidare till Sundsvall.

Känslan av uppgivenhet övergår i obekvämheter – (o)medveten passivitet övergår i möjliggörande.

*

Så började den andra festen. Den som pågick parallellt med den officiella. Den när vi i bild och handling ifrågasatte osynliggörandet av så många som bär och driver vårt universitet. Den när vi, styrkta av aktionens gemenskap, också skrattade och dansade, men gick hem tidigt.

*

Av berättelsen om Mittuniversitetet minns jag ingenting alls faktiskt. Intrycket var att det var rätt trist, och för min bordsgranne från USA - helt obegriplig. Vi roade oss istället genom att viska om den svenske kocken i Mupparna. Den här gången tror jag därför att jag avstår från

vidare kommentarer. Men jag är gärna med och skriver Mittuniversitetets fortsatta historia!

Framtiden: värde/grund

Till nästa jubileum vore det spännande om vi redan nu gav alla medarbetare en chans att fram till dess teckna sin berättelse under vägen men utifrån ett tydligt mål om att nästa jubileumsberättelse ska upplevas som lika positiv och utmanande som verklighetens arbete vid Mittuniversitetet är. Det kan göras genom att öppna olika kanaler (skriftliga, bildbaserade, ljudbaserade, etc.) där medarbetare kan lämna historiska spår som sedan kan återupptäckas och sammanställas för en kommande historisk jubileumsberättelse.

*

Hur skriver vi Mittuniversitetets historia till nästa jubileum?

Tillsammans.

*

Tittar man sedan objektivt på hur fördelningen män och kvinnor ser ut i universitetsledningen så förstärks den fortsatta historiebeteckningen utifrån mannen: av två dekaner, en förvaltningsdirektör, prorektor och rektor så är det en kvinna och fyra män. När jag fick möjlighet att bidra till den här texten så tänkte jag direkt på rektors inspirationsdagar i augusti 2015 och seminariet som Soraya Hashim från Rättviseförmedlingen hade. Hon hade en del tänkvärda punkter att ta med i värdegrundsarbetet vid Mittuniversitetet och jag väljer några av de som kan direkt anknyta till det jag skriver om; räkna normen, se över ert sammanhang samt ta in fler personer som bryter mot normen.

*

Under jubileumsfesten förekom såväl tal som film för att spegla Mittuniversitetets tillblivelse. Många uppskattade såväl tal som film, en del medarbetare kände igen resan, en del nyare anställda fick en historia till sin arbetsplats medan andra saknade beskrivningar av framstående kvinnor som bidrog till Mittuniversitetets tillblivelse. När ett tal, en film eller andra uttryckssätt skapas för att berätta historien görs ett antal val. Vilka händelser ska med, vilka framstående insatser och personer ska lyftas fram? De som arbetade med detta ställdes inför en rad beslut förstås men min reflektion blir: Vart tog kvinnorna vägen i framtagandet av underlaget till talet? Vilka val gjordes i det som skulle lyftas fram? Var det ensidiga könsvalet ett medvetet eller omedvetet val? Varför välja de två kvinnor som förekommer och låta de bli lite av ett raljerande "sarkasm-roligt inslag" i talet? Om man då kopplar talet och innehållet i pro-rektors tal till Soraya Hashims punkter så förstår man att vi har lång väg att vandra i värdegrundsarbetet. När jag sedan börjar fundera vidare på vad talet innehöll, vilka som framhölls som nyckelpersoner i Mittuniversitetets tillblivelse så tänker jag; Historien upprepar sig och det är tyvärr inget unikt för Mittuniversitetet, däremot borde vi veta och agera bättre! All den historia som berättas, som skrivs om i litteraturen etcetera berättas nästan undantagslöst ur ett manligt perspektiv, trots alla framstående kvinnor som funnits och finns. Mittuniversitetet däremot, som ungt dynamiskt och modernt universitet borde hålla värden som jämlikhet, jämställdhet och lika villkor extra högt och värna om att dessa perspektiv verkligen genomsyrar allt. För Mittuniversitetet ska det vara självklart att historien även omfattar kvinnor som bidragit och bidrar till det universitetet är i dag, vilket naturligtvis skulle vara givet och synligt i ett tal som ska spegla Mittuniversitetets tillblivelse och första 10 år.

Avslutning

När historia skrivs måste frågan ställas vems eller vilkas historia som berättas. I debattartikeln "50 år av män?" skriver litteraturvetarna Anneli Brännström Öhman och Julia Pennlert med anledning av firandet av Umeå universitets 50-årsjubileum att "i Umeå universitets jubileumsskrift görs männen till norm". Ska Mittuniversitetets berättelse

bli en i mängden av alla his-stories, där man bara fortsätter att förmedla den klassiska bilden av framgångsrika män som genom handling och varande utgör och "är" historien? Vilket universitet ska det berättas om? Vad var det som skulle firas? Männens, de vita rockarnas och den klassiska naturvetenskapens universitet? Eller det som började med en Socialhögskola i Östersund 1971 och där vi som arbetar på universitetet idag också kan se rader av bilder på årskullar av stolta nyutexaminerade sjuksköterskor på väggarna? Hur och vad man berättar om ett universitet alltså hänger ihop med synen på kunskap och grundläggande ontologiska och epistemologiska antaganden. Det som lyfts fram i berättelsen visar på vilken kunskap och vilken bild av universitetet som ska legitimeras och göras "sann". Historieskrivande måste vara en reflexiv process där det går att bryta mot normer och motverka att bara vissa kan representeras. Att skriva universitetets historia är att peka ut en riktning mot framtiden, att visa på vad vi vill skapa och på vårt fortsatta blivande. Och den framtidens historia skapar vi tillsammans.

Referenser

Brännström Öhman, Anneli & Pennlert, Julia. 2015. 50 år av män? *Västerbottenskuriren*. <http://www.vk.se/1520319/50-ar-av-man>